

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria- Vlada-Government

MINISTRIA E SHËNDETËSISË/MINISTARSTVO ZDRAVSTVA/MINISTRY OF HEALTH

**UDHËZIM ADMINISTRATIV Nr. 01/2019
PËR VEPRIMTARINË, STRUKTURËN DHE FUNKSIONET E SHËRBIMEVE SHËNDETËSORE PËR HIV/AIDS**

**ADMINISTRATIVE INSTRUCTION No. 01/2019
ON THE ACTIVITY, STRUCTURE AND FUNCTIONS OF HEALTH SERVICES FOR HIV/AIDS**

**ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO Br. 01/2019 O DELATNOSTI, STRUKTURI I FUNKCIJAMA ZDRAVSTVENIH USLUGA
ZA HIV-AIDS**

<p>Ministri i Ministrisë së Shëndetësisë,</p> <p>Në mbështetje të nenit Kapitullit XII, neni 26 të Ligjit Nr.02/L -78 – Për Shëndetësi Publike, neni 8 nënparagrafi 1.4 të Rregullores Nr. 02/2011 për fushat e përgjegjësisë administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive si dhe neni 38 paragrafit 6 të Rregullores së Punës së Qeverisë Nr. 09/2011 (Gazeta Zyrtare nr. 15, 12.09.2011), nxjerrë;</p> <p style="text-align: center;">UDHËZIM ADMINISTRATIV Nr. 01/2019 PËR VEPRIMTARINË, STRUKTUREN DHE FUNKSIONET E SHËRBIMEVE SHËNDETËSORE PËR HIV/AIDS</p> <p style="text-align: center;">Neni 1 Qëllimi</p> <p>Ky Udhëzim Administrativ rregullon organizimin, administrimin, strukturën dhe veprimtarinë e shërbimeve shëndetësore dhe psiko-sociale për parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS-it, të cilat ofrohen nga ana e institucioneve shëndetësore, institucioneve tjera qeveritare, si dhe nga organizatat jo-qeveritare.</p> <p style="text-align: center;">Neni 2 Fushëveprimi</p> <p>Ky Udhëzim Administrativ zbatohet nga të gjitha</p>	<p>Minister of the Ministry of Health,</p> <p>Pursuant to Article Chapter XII, Article 26 of the Law No.02/L -78 – on Public Health, Article 8 subparagraph 1.4 of the Regulation No. 02/2011 on the areas of administrative responsibility of the Office of the Prime Minister and Ministries, as well as, Article 38 paragraph 6 of the Rules and Procedures of the Government No. 09/2011 (Official Gazette no. 15, 12.09.2011), issues:</p> <p style="text-align: center;">ADMINISTRATIVE INSTRUCTION No. 01/2019 ON THE ACTIVITY, STRUCTURE AND FUNCTIONS OF HEALTH SERVICES FOR HIV/AIDS</p> <p style="text-align: center;">Article 1 Purpose</p> <p>This Administrative Instruction regulates the organization, management, structure and operation of health services and psycho-social for prevention, treatment and control of HIV/AIDS, which are provided by health institutions, other governmental institutions and non-governmental institutions.</p> <p style="text-align: center;">Article 2 Scope</p> <p>This Administrative Instruction is implemented by</p>	<p>Ministar Ministarstva zdravstva,</p> <p>U skladu sa članom poglavlja XII, članom 26 Zakona Br. 02/L -78 – o javnom zdravstvu, članom 8, podstavom 1.4 Uredbe br. 02/2011 o poljima upravne odgovornosti Kancelarije Premijera i Ministarstava, kao i u skladu sa članom 38, stavom 6 Poslovnika o radu Vlade br. 09/2011 (Službeni list br. 15, 12.09.2011. godine), donosi:</p> <p style="text-align: center;">ADMINISTRATIVNO UPUTSTVO br. 01/2019 O DELATNOSTI, STRUKTURI I FUNKCIJAMA ZDRAVSTVENIH USLUGA ZA HIV- AIDS</p> <p style="text-align: center;">Član 1 Cilj</p> <p>Ovo Administrativno uputstvo reguliše organizovanje, upravljanje, strukturu i delatnost zdravstvenih i psiho- socijalnih usluga radi sprečavanja, tretiranja i kontrolisanja HIV/AIDS-a, koje pružaju zdravstvene ustanove, ostale vladine ustanove kao i nevladine organizacije.</p> <p style="text-align: center;">Član 2 Polje delovanja</p> <p>Ovo Administrativno Uputstvo sprovode sve</p>
--	--	--

<p>institucionet shëndetësore në të gjitha nivelet e kujdesit shëndetësor, institucionet tjera dhe organizatat jo-qeveritare që kanë të bëjnë me parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Neni 3 Përkufizimet</p> <p>1.Për qëllimet e këtij Udhëzimi Administrativ, zbatohen përkufizimet e mëposhtme:</p> <p>1.1.HIV-(Human Immunodeficiency virus) është virus i imunodeficiencës humane.</p> <p>1.2.AIDS - Acquired Immunodeficiency Syndrome (sindroma e imunodeficiencës së fituar), është faza më e avancuar e infeksionit me virusin e imunodeficiencës (HIV).</p> <p>1.3.Infeksionet oportune - janë infeksione që shkaktohen nga: bakteret, protozoaret, kërpudhat dhe viruset, që shfaqen në gjendjen e dobësuar të imunitetit, në rastin konkret të shkaktuar nga HIV.</p> <p>1.4.Institucion Shëndetësor – institucion i themeluar nga personi juridik ose fizik që ofron shërbime të kujdesit shëndetësor në bazë të licencës së lëshuar në pajtim me ligjin e shëndetësisë.</p> <p>1.5. Institucione tjera qeveritare – janë institucione që në fushëveprimin e tyre kanë parandalimin e HIV-it.</p> <p>1.6.Organizatat jo-qeveritare – janë asociacione ose fondacione të themeluara në Kosovë për zbatimin e një qëllimi bazuar në ligj, për benefit</p>	<p>all health institutions at all levels of health care, other institutions and non-governmental organizations related to prevention, treatment and control of HIV/AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Article 3 Definitions</p> <p>1.For the purposes of this Administrative Instruction, the following definitions are used.</p> <p>1.1. HIV - Human Immunodeficiency Virus.</p> <p>1.2.AIDS - Acquired Immunodeficiency Syndrome, is the most advanced stage of HIV infection with the immunodeficiency virus (HIV).</p> <p>1.3.Opportunistic infections - are infections caused by: bacteria, protozoals, fungus and viruses, that appear in a state of weakened immunity, in this case caused by HIV.</p> <p>1.4.Health Institution – institution established by the legal or natural person which provides health care services based on license issued in accordance with the health law.</p> <p>1.5.Other governmental institutions – are institutions which in their scope of work have the HIV prevention.</p> <p>1.6.Non - governmental organizations - are association or foundation established in Kosovo for the implementation of a purpose based on</p>	<p>zdravstvene ustanove na svim nivoima zdravstvene nege koje imaju veze sa sprečavanjem, tretiranjem i kontrolom HIV/AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Član 3 Definicije</p> <p>1. Za potrebe ovog Administrativnog Uputstva, koriste se dole navedene definicije:</p> <p>1.1.HIV – Human Immunodeficiency virus (virus humano imunodeficijencije).</p> <p>1.2.AIDS - Acquired Immunodeficiency Syndrome (sindrom stečene/ dobijene imunodeficijencije), koji predstavlja najnapredniju fazu infekcijom virusom HIV-a.</p> <p>1.3.Oportunističke infekcije- su infekcije koje su prouzrokovane: mikrobima, protozoarima, gljivama i virusima, koji se pojavljuju u oslabljenom stanju sistema zaštite u organizmu, u konkretnom slučaju, prouzrokovan virusom HIV-a.</p> <p>1.4 Zdravstvena Ustanova– ustanova koju je osnovalo pravno ili fizičko lice, koja pruža usluge zdravstvene nege, na osnovu licence koja je izdata u skladu sa zakonom o zdravstvu.</p> <p>1.5.Ostale vladine institucije–su institucije koje u njihovom polju delovanja imaju i sprečavanje HIV-a.</p> <p>1.6.Nevladine organizacije - su udruženja ili fondacije koje su osnovane na Kosovu radi ostvarivanja cilja</p>
--	---	---

publik apo interes të përbashkët.

1.7.Stigmatizmi - është sjellja e përbuzjes ose e mosrespektimit të një personi, për shkak se është apo dyshohet se është i infektuar me HIV, apo pse ka marrëdhënie të ngushta me një person të infektuar apo që dyshohet se është i infektuar me HIV.

1.8.Diskriminimi - është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë e një personi apo grupi të personave, për shkak të infeksionit apo dyshimit se është i infektuar me HIV, apo pse ka marrëdhënie të ngushta me ndonjë person të infektuar, që ka për qëllim apo efekt të zhvleftësoj ose çënoj njohjen, gëzimin ose ushtrimin, në raport me të tjerët, të të drejtave dhe lirive themelore të njohura nga Kushtetuta dhe ligjet tjera të aplikueshme në Republikën e Kosovës.

1.9.Sjellje me rrezikshmëri të lartë - janë të gjitha sjelljet e vërtetuara në bazë të evidencës, që favorizojnë transmetimin e HIV-it.

1.10.Ekspozimi i drejtpërdrejtë ndaj HIV-it - është kontakti i drejtpërdrejtë me faktorë që favorizojnë transmetimin e virusit.

1.11.Mbikëqyrja epidemiologjike për HIV/AIDS sipas Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSH), është " mbledhja sistematike, analiza dhe interpretimi i të dhënave të lidhura me shëndetin, të nevojshme për planifikimin, zbatimin dhe vlerësimin e praktikave në shëndetësinë publike".

law, for public benefit or mutual interest.

1.7.Stigmatization - is a behavior of contempt or disrespect towards a person due to being or suspected to be infected with HIV, or due to close relations with a person infected or suspected to be infected with HIV.

1.8.Discriminaton-is any difference, exclusion, restriction or preference of a person or group of persons due to infection or suspected of being infected with HIV, or has close relationship with an infected person, with the purpose or effect of invalidating or violating the recognition, enjoyment or exercise, in relation to others, of the fundamental rights and freedoms recognized by the Constitution and other applicable laws in the Republic of Kosovo.

1.9.High risk behaviour-are all verified behaviours on the basis of evidence, that favor the HIV transmission.

1.10.Direct exposure to HIV - is the direct contact with factors that favor the transmission of the virus.

1.11.Epidemiological surveillance of HIV/AIDS, according to the World Health Organization (WHO), is "systematic collection, analysis and interpretation of health-related data needed for the planning, implementation, and evaluation of practices in public health".

zasnovanog na zakonu, radi javne koristi ili zarad međusobnog interesa.

1.7.Stigmatizacija - je ponašanje omalovažavanja ili nepoštovanja neke osobe, zbog bića ili sumnje da je zaražena virusom HIV-a, ili ima intimne odnose sa licem koje je zaraženo ili se sumnja da je zaraženo HIV-om.

1.8.Diskriminacija-je svako razlikovanje, izuzimanje, ograničavanje ili preferencija jednog lica ili grupe lica zbog infekcije ili sumnje da je zaražen HIV-om ili da ima intimne odnose sa nekim zaraženim licem, koje za cilj ili posledicu ima da obezvredi ili ugrozi priznanje, uživanje ili izvršavanje osnovnih prava i sloboda, koja su priznata Ustavom i ostalim primenjivim zakonima u Republici Kosovo, u odnosu na druge.

1.9.Visoko rizično ponašanje – su sva ponašanja utvrđena na osnovu evidencije, a koja favorizuju prenošenje HIV-a.

1.10.Direktno izlaganje HIV-u – je direktni kontakt sa faktorima koji favorizuju prenošenje virusa.

1.11. Epidemiološki nadzor HIV-a/AIDS-a prema Svetskoj Zdravstvenoj Organizaciji (SZO), je "sistematično sakupljanje, analiza i tumačenje podataka vezanih za zdravlje, potrebnih za planiranje, implementaciju i evaluaciju prakse u javnom zdravstvu".

1.12.Mbikëqyrja e gjeneratës së dytë për HIV/AIDS - është grumbullimi i rregullt dhe sistematik, analiza dhe interpretimi i informacionit me qëllim të përcjelljes dhe përshkrimit të ndryshimit të epidemisë së HIV/AIDS gjatë kohës. Mbikëqyrja e gjeneratës së dytë për HIV/AIDS gjithashtu mbledhë informacione mbi sjelljet e rrezikshme, duke i përdorur për të paralajmëruar ose interpretuar ndryshimet në nivelet e infeksionit.

1.13.Mbikëqyrja kujdestare (sentinel) - nënkupton, përcjelljen e trendit të infeksionit të HIV përmes studimit transversal ("cross sectional") të prevalencës së HIV në intervale të rregullta për një periudhë kohore, sipas grupit dhe vendit. Është mbikëqyrje që kryhet në vendet e përzgjedhura, në mesin e popullatave me interes të veçantë dhe nënkupton matjen e prevalencës së HIV infeksionit në atë popullatë.

1.14.Këshillimi për HIV/AIDS - është dialog i besueshëm në mes klientit dhe këshilltarit, me qëllim të informimit të drejtë dhe lehtësimit të ballafaqimit të stresit, për marrjen e vendimeve që lidhen me HIV/AIDS-in.

1.15.Testimi për HIV - është procedurë diagnostike laboratorike që kryhet në mostrat e gjakut apo lëngjeve të tjera biologjike, nëpërmjet të cilave vërtetohet statusi lidhur me HIV infeksionin.

1.16.Testimi i iniciuar nga ofruesi i shërbimeve - nënkupton, shërbimet e HIV testimit që ofrohen në mënyrë rutine në një institucion shëndetësorë, ku përfshihet dhënia e informacionit paraprak dhe

1.12.Second generation of HIV/AIDS surveillance - is a regular and systematic collection, analysis and interpretation of information with the purpose of supervision and describing changes in the HIV/AIDS epidemics during the time. Second generation of HIV/AIDS surveillance also collects information on risk behaviours, in order to predict or interpret changes of infection levels.

1.13.Sentinel Surveillance - means, the transmission of the HIV infection trend through transversal study ("cross sectional") HIV prevalence at regular intervals for a period of time, according to the group and the country. It is a surveillance that is carried out in the selected countries, among the populations of particular interest and implies measuring the prevalence of HIV infection in that population.

1.14.Counselling for HIV/AIDS - is a credible dialogue between the client and counselor, with purpose of right information and stress relief, for making decisions related to HIV/AIDS.

1.15.Testing for HIV - is a laboratory diagnostic procedure performed on blood samples or other biological fluids through which HIV infection status is verified.

1.16.Provider Initiated Testing - means HIV testing services provided routinely in a healthcare facility, including the provision of prior information and obtaining consent, and

1.12.Nadzor druge generacije HIV-a/AIDS-a - je redovno i sistematsko sakupljanje, analiza i tumačenje informacije, s ciljem praćenja i opisivanja promene epidemije HIV-a/ AIDS-a tokom vremena. Nadgledanje druge generacije HIV-a/AIDS-a takode sakuplja informacije o rizičnom ponašanju, koristeći ih za prognoziranje ili tumačenje promena nivoa infekcije.

1.13.Sentinel (predostrožni) nadzor - podrazumeva praćenje trenda zaraze HIV-a putem transversalnog studiranja ("cross sectional") prevalence HIV-a u redovnim intervalima tokom jednog vremenskog perioda, prema grupi i mestu. To je nadzor koji se izvršava na izabranim mestima, među stanovništvom od posebnog interesa i podrazumeva održavanje prevalence zaraze HIV-a u tom stanovništvu.

1.14.Savetovanje o HIV-u/ AIDS-u - je poverljiv dijalog između klijenta i savetnika, s ciljem pravičnog informisanja i olakšavanja suočavanja sa stresom, o donošenju odluka koje su povezane sa HIV-om/ AIDS-om.

1.15.Testiranje na HIV - je dijagnostičko- laboratorijska procedura koja se obavlja uzrocima krvi ili drugim biološkim tečnostima, preko kojih se utvrđuje status u vezi sa HIV infekcijom.

1.16.Testiranje inicirano od strane pružaoca usluga - podrazumeva usluge testiranja na HIV koje se pružaju rutinski u zdravstvenoj ustanovi, gde je

marrja e pëlqimit, me mundësi që individët ta refuzojnë testimin.

1.17.Vet – testimi - është një proces në të cilin personi merr vet një mostër (lëng oral ose gjak) dhe më pas kryen një test dhe interpreton rezultatin, shpesh në një mjedis privat, vetëm ose me dikë që ai apo ajo i beson.

1.18. I/e infektuar me HIV- nënkupton evidencën që HIV-i është gjetur përmes testimit të gjakut.

1.19.HIV statusi - sinonim për statusin serologjik për HIV.

1.20.Zvogëlimi i dëmit për parandalimin e transmetimit të HIV-it - janë masat si: informimi, inkurajim i përdorimit të prezervativëve, gjilpërat dhe shiringat për një përdorim nga personat që injektojnë droga, trajtimi me terapinë zëvendësuese me metadon dhe masat tjera ndërhyrëse.

1.21.Masat e parandalimit universal-nënkuptojnë praktikat standarde për kontrollin e infeksionit që përdoren në shërbimet shëndetësore, për minimizimin e rrezikut të ekspozimit ndaj patogjenëve në inde, gjak dhe lëngje trupore. Në këto masa numërohen: përdorimi i dorëzave, veshmbathja, maskat dhe syzet (kur parashihet spërkatja).

1.22.Trajtimi për HIV- nënkupton kombinimin e tri apo më tepër barnave antiretrovirale me qëllim të arritjes së supresionit viral.

1.23.Popullatat kyçe – nënkuptojnë grupe të

the possibility that individuals to refus testing.

1.17. Self-testing is a process in which a person takes a sample (oral fluid or blood) and then performs a test and interprets the result, often in a private environment, alone or with someone who he or she trust.

1.18. Infected with HIV- means the evidence that HIV is found in the blood through testing.

1.19 HIV status - synonym for HIV serological status.

1.20.Harm reduction to prevent HIV transmission – are the measures such as: information, encouraging the preservative use, sterile needles and syringes by injecting drug users, methadone substitution treatment and other intervention measures.

1.21.Universal precaution measures – means standard practices for infection control used in health services to minimize the risk of exposure to pathogens in tissue, blood and body fluids. In these measures are counted: use of gloves, clothing, asks and glasses (in cases when spraying is foreseen).

1.22.Treatment for HIV - means the combination of three or more antiretroviral drugs with the purpose or reaching viral suppression.

1.23.Key populations – means the groups of

obuhvaćeno i pružanje prethodnih informacija i dobijanje saglasnosti, uz mogućnost da pojedinci odbiju testiranje.

1.17.Samo- testiranje – je proces kada lice samostalno uzima uzorak (oralne tečnosti ili krvi) i nakon toga obavlja test i tumači rezultat, često u privatnoj sredini, samo uz prisustvo nekoga kome on/ ona veruje.

1.18.Zaražen/ a HIV-om- podrazumeva evidenciju da je HIV pronađen preko testiranja putem krvi.

1.19.HIV status- sinonim za serološki status o HIV-u.

1.20.Smanjenje štete radi sprečavanja prenošenja HIV-a – su sledeće: informisanje, podstrek, upotreba kondoma, špricevi i igle za jednokratnu upotrebu od strane lica koja ubrizgavaju drogu, tretiranje zamenjenom terapijom metadonom ili ostalim interventnim merama.

1.21.Mere univerzalnog sprečavanja- podrazumevaju standardne prakse za kontrolu infekcije, koje su upotrebljavaju u zdravstvenim uslugama radi dovođenja rizika izlaganja patogenima u tkivima, krvi ili telesnim tečnostima na minimum. U ove mere se ubrajaju: korišćenje rukavica, odeće i obuće, maski i naočara (kada je predviđeno prskanje).

1.22.Tretiranje HIV-a- podrazumeva kombinaciju tri ili više antiretrovirusna leka s ciljem postizanja virusne suspenzije.

1.23.Ključno stanovništvo –

njerëzve të cilët për shkak të sjelljeve specifike me risk të lartë janë në rrezik të rritur për infektim me HIV, pavarësisht kontekstit lokal dhe tipit të epidemisë.
(Përdoruesit e drogave injektuese, meshkujt që bëjnë seks me meshkuj, punëtorët e seksit).

1.24.Popullatat vulnerabile – nënkuptojnë grupe të njerëzve të cilët janë në veçanti të cenueshme për HIV infeksion, në situata specifike (adoleshentët, fëmijët pa kujdes prindëror, personat me aftësi të kufizuara, të burgosurit, etj.).

1.25.Shërbimet e HIV Testimit - përfshijnë një gamë të gjerë të shërbimeve që duhet të ofrohen së bashku me testimin për HIV – këshillimi (informata para dhe pas testimit) si dhe lidhshmëria me shërbimet përkatëse për parandalimin, trajtimin dhe kujdesin ndaj HIV-it, shërbimet tjera klinike dhe mbështetëse si dhe koordinimi me shërbimet laboratorike për të mbështetur sigurimin e cilësisë dhe dhënien e rezultateve të sakta.

1.26.Shërbimet Mobile - përfshijnë shtrirjen e shërbimeve në komunitet përmes njësive mobile (furgonave ose çadrave të lëvizshme, etj). Qasja mobile apo e lëvizshme e plotëson qasjen e bazuar në Institucion/Objekt në të cilat shpesh nuk arrijnë popullata kyçe për shkak të stigmës ose në mungesë të shërbimit në zona të largëta ku mungojnë objektet shëndetësore.

1.27.Transmetimi vertikal – nënkupton transmetimin e HIV-it nga nëna te fëmija.

people who, because of specific high-risk behaviours, are at increased risk for HIV, regardless of the local context and the type of epidemic (People who inject drugs, men having sex with men, sex workers).

1.24.Vulnerable populations – means the groups of people who are particularly vulnerable to HIV infection, in specific situations (adolescents, children without parental care, persons with disabilities, inmates, etc.).

1.25.HIV Testing Services - Include a wide range of services that should be provided in conjunction with HIV testing - counselling (pre and post-test information) as well as linkage with appropriate services for prevention, treatment and care of HIV, other clinical and support services as well as coordination with laboratory services to support quality assurance and accurate results delivery.

1.26.Mobile Services – include expansion of services in community through mobile units (vans or mobile stands,etc). Mobile or mobile approaches complement the approach based on the Institution/Facility which often do not reach the key population due to stigma or due to lack of services in remote areas where health facilities are lacking.

1.27.Vertical transmission - means HIV transmission from mother to child.

podrazumeva grupe ljudi koje su zbog specifičnog visoko rizičnog ponašanja izloženi povećanoj opasnosti od HIV-a, nezavisno od lokalnog konteksta i tipa epidemije. (korisnici droga koje se ubrizgavaju, muškarci koji upražnjavaju seks sa muškarcima, seksualni radnici).

1.24.Ugrožena populacija –podrazumeva grupu ljudi koji su posebno ugroženi HIV infekcijom, u specifičnim situacijama (adolescenti, deca bez roditeljskog staranja, lica sa ograničenim sposobnostima, zatvorenici, i dr.).

1.25.Usluge testiranja na HIV– obuhvataju širok spektar usluga koje treba da se pružaju zajedno sa testiranjem na HIV – savetovanje (informacije pre i nakon testiranja), kao i povezanost odgovarajućih usluga za sprečavanje, tretiranje i zaštitu od HIV-a, ostale kliničke i podržavajuće usluge, kao i koordinacija sa laboratorijskim uslugama kako bi se podržalo obezbeđivanje kvaliteta i davanje tačnih rezultata.

1.26.Mobilne Usluge: obuhvataju obim pružanja usluga u zajednici putem mobilnih jedinica (kombija ili mobilnih šatora itd.). Mobilni pristup je prikladan pristup instituciji / objektu kada ključna stanovništvo nije u mogućnosti da primi usluge zbog stigme ili nedostatka službe u udaljenim područjima gde nedostaju zdravstveni objekti.

1.27.Vertikalno - prenošenje-podrazumeva prenošenje HIV-a sa majke na dete.

1.28.IEK- Informim, Edukim dhe Komunikim.

1.29. ARV- Terapia Antiretrovirale

1.30.-IST Infeksione Seksualisht të Transmetueshme.

1.31.SHSKUK - Shërbimi Spitalor dhe Klinik Univerzitari i Kosovës

**Neni 4
Roli i Institucioneve**

1.Institucionet qeveritare përmes politikave shtetërore ndikojnë në parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS, duke;

1.1.Inkurajuar dhe përkrahur organizatat qeveritare dhe jo-qeveritare, si dhe individët, që të bashkëpunojnë dhe të mbështesin parandalimin, trajtimin dhe kujdesin për HIV/AIDS.

1.2.Inkurajuar subjektet publike dhe private për të investuar në parandalim, trajtim dhe kujdes për HIV/AIDS.

1.3.Bashkërenditur aktivitetet për parandalimin, trajtimin dhe kujdesin për HIV/AIDS, në përshtatje me resurset në dispozicion dhe situatën epidemiologjike të HIV/AIDS-it në vend.

1.4.Mbështetur hulumtimet shkencore, si dhe sigurimin e teknologjive, për parandalimin, diagnostikimin, trajtimin dhe kujdesin për

1.28.IEC-Information, Education and Communication.

1.29.ARV – Antiretroviral Treatment.

1.30. STI – Sexually Transmitted Infections.

1.31.HUCSK- Hospital and University Clinical Services of Kosovo

**Article 4
Role of Institutions**

1.The Government Institutions through state policies influence on the prevention, treatment and control of HIV/AIDS, by:

1.1.Encouraging and supporting governmental and non-governmental organizations, as well as individuals to cooperate and support the prevention, treatment and care of HIV/AIDS.

1.2.Encouraging public and private entities to invest in prevention, treatment and care of HIV/AIDS.

1.3.Coordinating activities for prevention, treatment and care for HIV/AIDS, in line with available resources and epidemiological situation of HIV/AIDS in the country.

1.4.Supporting scientific research and ensuring technology for the prevention, diagnosing, treatment and care of HIV/AIDS.

1.28.IOK-Informisanje, Obrazovanje, Komuniciranje.

1.29.ARV- Antiretroviralna Terapija.

1.30.SPI – Seksualno Prenosive Infekcije.

1.31. UBKSK -Univerzitetske Bolničke i Kliničke Službe Kosova

**Član 4
Uloga Institucija**

1.Vladine Institucije preko državnih politika utiču na sprečavanje, tretiranje i kontrolisanje HIV-a/ AIDS, za:

1.1.Ohrabrujući i podržavajući vladine i nevladine organizacije, kao i pojedince, da sarađuju i podrže sprečavanje i tretiranje HIV-a/ AIDS-a.

1.2.Ohrabrujući javne i privatne subjekte da ulažu i sprečavanje, tretiranje i zaštitu od HIV-a /AIDS-a.

1.3.Koordinišući aktivnosti za sprečavanje tretiranje i zaštitu od HIV-a/ AIDS-a, u skladu sa resursima na raspolaganju i u skladu sa epidemiološkom situacijom HIV-a/AIDS-a u zemlji.

1.4. Podržavajući naučna istraživanja, kao i obezbeđivanje tehnologija za sprečavanje, dijagnostifikovanje, tretiranje

<p>HIV/AIDS.</p> <p>1.5.Mbështetur parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e transmetimit të HIV-it nga nëna te fëmija.</p> <p>1.6.Mbështetur personat që jetojnë me HIV/AIDS.</p> <p>1.7.Marrë të gjitha masat për të siguruar gjakun e sigurt.</p>	<p>1.5.Supporting the prevention, treatment and control of HIV transmission from mother to child.</p> <p>1.6.Supporting persons living with HIV/ AIDS.</p> <p>1.7.Taking all measures to ensure safe blood.</p>	<p>i zaštitu od HIV-a/ AIDS-a.</p> <p>1.5.Podržavajući sprečavanje, tretiranje i kontrolisanje prenošenja sa majke na dete.</p> <p>1.6.Podržavajući lica koja žive sa HIV-om / AIDS-om.</p> <p>1.7.Preduzimajući sve mere obezbeđivanja bezbedne krvi.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 5 Institucionet dhe Përgjegjësitë e tyre</p>	<p style="text-align: center;">Article 5 Institutions and their Responsibilities</p>	<p style="text-align: center;">Član 5 Institucije i njihove Odgovornosti</p>
<p>1.Institucionet përgjegjëse duhet të përfshijnë në veprimtaritë e tyre marrjen e masave dhe shërbimeve për parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS-it.</p> <p>2.Institucionet dhe organizatat e tjera publike dhe private, në koordinimin me institucionet përgjegjëse të përcaktuara me këtë nen, mund të përfshihen në fushëveprimtarinë e HIV/AIDS.</p> <p>3.Ministria e Shëndetësisë është institucioni kryesor përgjegjës për politikën për parandalimin, diagnostikimin, trajtimin dhe kujdesin për HIV/AIDS.</p> <p>4.Ministri i Shëndetësisë e themelon Komitetin Kosovar për HIV/AIDS.</p> <p>5.Komiteti përfaqësohet nga 15 anëtarë nga Institucionet përgjegjëse dhe shoqëria civile që merren me trajtimin, parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS.</p> <p>6.Ministria e Shëndetësisë përmes Komitetit Kosovar për HIV/AIDS, në bashkëpunim me Ministrinë tjera</p>	<p>1.Responsible institutions should include in their scope of work measures and services for the prevention, treatment and control of HIV / AIDS.</p> <p>2.Institutions and other public and private organizations, in coordination with the responsible institutions defined in this article, could be included in the scope of HIV / AIDS.</p> <p>3.Ministry of Health is the main institution responsible for the policies of prevention, diagnosis, treatment and care for HIV/AIDS.</p> <p>4.Minister of Health establishes the Kosovo HIV/AIDS Committee.</p> <p>5.Committee is constituted of 15 members from responsible institutions and civil society dealing prevention, treatment and control for HIV/AIDS.</p> <p>6.Ministry of Health through the Kosovo Committee for HIV /AIDS, in co-operation with</p>	<p>1.Odgovorne institucije trebaju u svoju delatnost uključiti preduzimanje mera i usluga za prevenciju, lečenje i kontrolu HIV-AIDS-a.</p> <p>2.Institucije i druge javne i privatne organizacije u koordinaciju sa odgovornim institucijama definisanim u ovom članu, mogu biti uključene u oblast HIV/AIDS – a.</p> <p>3.Ministarstvo Zdravstva je glavna odgovorna institucija za politike sprečavanja, dijagnostifikovanja, tretiranja i zaštitu od HIV-a/ AIDS-a.</p> <p>4.Ministar Zdravstva osniva Komitet Kosova za HIV/ AIDS.</p> <p>5.Komitet se sastoji od 15 članova predstavnika nadležnih institucija i civilnog društva koji se bave tretmanom, sprečavanjem i kontrolom HIV-AIDS-a.</p> <p>6.Ministarstvo Zdravstva preko Komiteta Kosova za HIV/AIDS, u saradnji sa ostalim</p>

<p>dhe institucionet përgjegjëse bashkërendon punët në Programin Kombëtar për HIV/AIDS.</p> <p>7. Në kuadër të Ministrisë së Shëndetësisë funksionon Zyra për HIV/AIDS e cila menaxhon dhe monitoron programin kombëtar për HIV/AIDS.</p> <p>8.Ministria e Shëndetësisë është përgjegjëse për hartimin e protokoleve të veçanta për parandalimin, dignostikimin dhe trajtimin të infeksioneve me HIV si dhe për kontroll për HIV të lëngjeve biologjike e të indeve që përdoren për diagnostikim terapeutik ose shkencorë.</p> <p>9.Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike është përgjegjës për zbatimin e aktiviteteve të parandalimit, mbikëqyrjes dhe diagnostikimit për HIV.</p> <p>10. Klinika Infektive e SHSKUK është përgjegjëse për trajtimin dhe ofrimin e kujdesit shëndetësor për personat që jetojnë me HIV dhe AIDS.</p>	<p>other Ministries and responsible institutions, coordinates work in the National Program on HIV / AIDS.</p> <p>7.Within the Ministry of Health functions the Office for HIV/AIDS which manages and monitors the national HIV/AIDS program.</p> <p>8.Ministry of Health is responsible for the development of special protocols for prevention, diagnosis and treatment of HIV infection, as well as the control of HIV of biological and tissue fluid used for therapeutic or scientific diagnostics.</p> <p>9.National Institute of Public Health is responsible for the implementation of prevention activities, surveillance and diagnosis for HIV.</p> <p>10.HUCSC Infectious Disease Clinic is responsible for the treatment and care of people living with HIV and AIDS.</p>	<p>ministarstvima i odgovornim institucijama koordinira poslove u Nacionalnom programu za HIV / AIDS-a.</p> <p>7.U okviru Ministarstva zdravstva funkcioniše Kancelarija za HIV/AIDS koja upravlja i prati program o HIV-u/ AIDS-u.</p> <p>8.Ministarstvo Zdravstva je odgovorno za sastavljanje posebnih protokola o sprečavanju, dijagnostifikovanju i tretiranju infekcijama HIV-om, kao i kontroli HIV-a bioloških tečnosti tkiva, koja se koriste za terapeutsko ili naučno dijagnostifikovanje.</p> <p>9.Nacionalni Institut za Javno Zdravlje je odgovoran za sprovođenje aktivnosti sprečavanja, nadgledanja i dijagnostifikovanja HIV-a.</p> <p>10.Infektivna Klinika UBKSK je odgovorna za tretiranje i negu lica koja žive sa HIV-om i AIDS-om.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 6 Roli i sektorit joqeveritar</p> <p>1.Çdo organizatë joqeveritare që ofron shërbime të parandalimit dhe kujdesit për HIV/AIDS duhet të regjistrohet pranë organit kompetent, të licencohet nga Ministria e Shëndetësisë dhe t'i përmbahet rregulloreve, udhërrëfyesve dhe procedurave rreth aktiviteteve ashtu si përcaktohen nga Ministria.</p> <p>2. Divizioni i Kujdesit parësor me Komunat ofrojnë bashkëpunim me organizatat qeveritare dhe jo-qeveritare, për të ofruar shërbime të veçanta për</p>	<p style="text-align: center;">Article 6 The role of the non-governmental sector</p> <p>1.Any non-governmental organization that provides prevention and care services for HIV / AIDS must be registered by the competent authority, to be licensed by the Ministry of Health and adhere to regulations, guidelines and procedures on activities as determined by the Ministry.</p> <p>2. The Primary Care District Division provides cooperation with governmental and non-governmental organizations to provide special</p>	<p style="text-align: center;">Član 6 Uloga nevladinog sektora</p> <p>1.Svaka nevladina organizacija koja pruža usluge sprečavanja i zaštite od HIV-a/AIDS-a treba da se registruje pri nadležnom organu, da dobije licencu od Ministarstva Zdravstva i da se pridržava propisa, smjernica i postupaka o aktivnostima koje utvrdi Ministarstvo.</p> <p>2. Odeljenje za primarnu zaštitu pruža saradnju sa vladinim i nevladinim organizacijama za pružanje posebnih usluga</p>

<p>parandalimin dhe kujdesin për HIV/AIDS, në teritorrin e komunave dhe në emër të tyre.</p> <p>3.Ministria e Shëndetësisë ofron përkrahje dhe/ose këshilla për organizatat jo-qeveritare të cilat ofrojnë shërbime të parandalimit dhe kujdesit për HIV/AIDS, në nivel të Kosovës.</p> <p style="text-align: center;">Neni 7 Të drejtat dhe detyrimet e personave që jetojnë me HIV</p> <p>1.Të drejtat e personave që jetojnë me HIV:</p> <p>1.1.Personat që jetojnë me HIV do të pranojnë kujdes, mbështetje dhe shërbime trajtimi në pajtim me të drejtat e parapara në legjislacionin e Kosovës dhe praktikën më të mirë ndërkombëtare;</p> <p>1.2.Kanë të drejtë të refuzojnë trajtimin dhe ekzaminimet mjekësore, konform Ligjit për të drejtat dhe përgjegjësit e banorëve të Kosovës;</p> <p>1.3 Kanë të drejtë në ruajtjen e të dhënave personale në pajtim me legjislacionin në fuqi;</p> <p>2.Personat që jetojnë me HIV kanë këto detyrime:</p> <p>2.1.Zbatimin e masave për parandalimin e bartjes së HIV te personat tjerë.</p> <p>2.2.Informimin e bashkëshortit/ bashkëshortes ose</p>	<p>services for HIV / AIDS prevention and care in the territory of the municipalities and on their behalf.</p> <p>3. The Ministry of Health provides support and / or advice to non-governmental organizations that provide HIV / AIDS prevention and care services at Kosovo level.</p> <p style="text-align: center;">Article 7 The rights and obligations of people living with HIV</p> <p>1.The rights of the persons living with HIV:</p> <p>1.1.Persons living with HIV/AIDS shall receive care, support and treatment services in accordance with the rights set forth in the Kosovo's legislation and best international practices;</p> <p>1.2.They have the right to refuse treatment and medical examinations, in accordance with the Law on Rights and Responsibilities of Kosovo Citizens;</p> <p>1.3. They have the right to the protection of personal data in accordance with applicable legislation;</p> <p>2.People living with HIV have the following obligations:</p> <p>2.1.Applying measures to prevent transmission of HIV to other persons.</p> <p>2.2.Informing spouse/wife or partner for a</p>	<p>za prevenciju i zaštitu od HIV / AIDS-a na teritoriji opština iu njihovo ime.</p> <p>3. Ministarstvo zdravlja pruža podršku i / ili savjete nevladinim organizacijama koje pružaju usluge prevencije i zaštite na HIV / AIDS na nivou Kosova.</p> <p style="text-align: center;">Član 7 Prava i obaveze lica koja žive sa HIV-om</p> <p>1.Prava lica koja žive sa HIV-om:</p> <p>1.1.Lica koja žive sa HIV-om/AIDS-om primaće zaštitu, podršku i usluge tretiranja u skladu sa pravima utvrđenim Kosovskim zakonodavstvom i najboljim međunarodnim praksama;</p> <p>1.2.Imaju pravo odbiti liječenje i liječničke preglede, u skladu sa Zakonom o pravima i odgovornostima stanovnika Kosova;</p> <p>1.3. Imaju pravo da zaštite lične podatke u skladu sa važećim zakonima;</p> <p>2.Lica koja žive sa HIV-om/AIDS-om imaju ove dužnosti:</p> <p>2.1.Sprovođenje mera za sprečavanje prenošenja HIV-a na druga lica.</p> <p>2.2.Informisanje o rezultatu pozitivnog</p>
---	--	---

<p>partnerit/partneres për rezultatin pozitiv në testimin HIV.</p> <p style="text-align: center;">Neni 8 Veprimet e ndaluara</p> <p>1. Transmetimi i qëllimshëm i HIV te ndonjë person tjetër.</p> <p>2. Kërcënimi për transmetim të HIV -it tek personi tjetër.</p> <p>3. Stigmatizimi dhe diskriminimi i një personi që jeton me HIV, të afërmve të tij-saj apo personave që kanë kontakt me personin që jeton me HIV.</p> <p>4. Bërja publike e emrit, adresës dhe imazhit të personit të infektuar me HIV ose zbulimi i informacionit të një personi të infektuar nga një tjetër pa miratimin e tij/saj, me përjashtim të rastit të përcaktuar në nenin 12, paragrafi 3.</p> <p>5. Falsifikim i raportit të testimit për HIV.</p> <p>6. Detyrimi për të kryer testimin për HIV, me përjashtim të rasteve nga paragrafi 7 dhe 8 të nenit 11.</p> <p>7. Refuzimi nga personeli shëndetësor i ekzaminimit dhe trajtimit mjekësor të personit që dihet apo dyshohet se është i infektuar me HIV;</p> <p>8. Transfuzioni i gjakut dhe produkteve të gjakut, dhurimi indeve dhe organeve për transplantim, kur mjekët kanë dijeni apo të dhëna të mjaftueshme se dhuruesi i është i infektuar me HIV.</p>	<p>positive result in HIV testing.</p> <p style="text-align: center;">Article 8 Prohibited Actions</p> <p>1. Intentional transmission of HIV to another person.</p> <p>2. Threatening of HIV transmission to another person.</p> <p>3. Stigmatization and discrimination against a person living with HIV, his/her relatives or persons who have contact with the person living with HIV.</p> <p>4. Publication of the name, address and image of an infected person with HIV or disclosure of information of an infected person from another without his or her consent, with exception of cases under the article 12, paragraph 3.</p> <p>5. Falsifying the HIV testing report.</p> <p>6. Obligation to conduct HIV testing, except for the cases referred to in paragraphs 7 and 8 of Article 11.</p> <p>7. Refusal of the medical personnel to examine and treat a person known or suspected to be infected with HIV;</p> <p>8. Transfusion of blood and blood products, donation of tissues and organs for transplantation, when doctors are aware or sufficient data that the donor is infected with HIV.</p>	<p>testiranjë na HIV supruzi/suprugu ili partneru/ partnerki.</p> <p style="text-align: center;">Član 8 Zabranjeni postupci</p> <p>1. Namerno prenošenje HIV-a na neko drugo lice.</p> <p>2. Pretnja prenošenjem HIV-a na drugo lice.</p> <p>3. Stigmatizacija i diskriminacija lica koje živi sa HIV-om/ AIDS-om, njegovih bližnjih ili lica koja su u kontaktu sa licem koje ima HIV/AIDS.</p> <p>4. Javno objavljivanje imena, adrese i slike lica zaraženog HIV-om ili otkrivanje informacije zaraženog lica, od strane drugog lica bez njegovog/ njenog odobrenja, izuzev slučaja koji je određen članom 12, stavom 3.</p> <p>5. Falsifikovanje izveštaja sa testiranja na HIV;</p> <p>6. Prisiljavanje osobe na vršenje testiranja na HIV, izuzev slučajeva iz stava 7 i 8, člana 11;</p> <p>7. Odbijanje zdravstvenog osoblja da izvrši lekarski pregled i tretiranje lica za koje se zna ili se sumnja da je zaraženo HIV-om;</p> <p>8. Transfuzija krvi i krvnih proizvoda, doniranje tkiva ili organa za transplantaciju, kada lekari znaju ili imaju dovoljno podataka da je donor zaražen HIV-om.</p>
---	---	---

<p style="text-align: center;">Neni 9 Informimi, Edukimi dhe Komunikimi</p>	<p style="text-align: center;">Article 9 Information, Education and Communication</p>	<p style="text-align: center;">Član 9 Informisanje, Obrazovanje i Komuniciranje</p>
<p>1. Informimi, edukimi dhe komunikimi për parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS, kanë për qëllim rritjen e njohurive për ndryshimin e qëndrimeve, sjelljeve e praktikave, zvogëlimin e stigmatizimit dhe diskriminimit të personave që jetojnë me HIV/AIDS.</p> <p>2. Programet për parandalimin e HIV/IST, përfshijnë më së paku:</p> <p style="padding-left: 20px;">2.1. Programe për të rinjtë në edukim formal;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.2. Programe për parandalimin e HIV/IST për të rinjtë në edukim jo – formal;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.3. Zhvillimi dhe zbatimi i intervenimeve parandaluese për popullatat kyçe, grupet e veçanta vulnerable, si dhe në mesin e personave që jetojnë me HIV dhe AIDS;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.4. Programe për promovimin dhe shpërndarjen e kondomeve për të rinjtë dhe grupet e veçanta në rrezik;</p> <p>3. Puna në terren për edukimin e personave të grupeve të riskut, bëhet përmes trajnerëve të certifikuar dhe edukatorëve të nivelit të njëjtë.</p> <p>4. Të burgosurit, stafi korrektues dhe ai mjekësor duhet të trajnohen për informim, edukim dhe komunikim për HIV/AIDS.</p>	<p>1. Information, education and communication to prevent and control HIV/AIDS, aims to increase knowledge to change of attitudes, behaviours and practices, to reduce stigma and discrimination of people living with HIV/ AIDS.</p> <p>2. Programs to prevent HIV/STI, includes at least:</p> <p style="padding-left: 20px;">2.1. Programs for young people in formal education;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.2. Programs to prevent HIV/STI for young people in non-formal education;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.3. Development and implementation of preventive interventions for key populations, specific vulnerable groups and among persons living with HIV and AIDS;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.4. Programs for the promotion and distribution of condoms for young people and vulnerable groups at risk;</p> <p>3. Outreach work for education of persons of risk groups is done through certified trainers and educators of the same level.</p> <p>4. Prisoners, correctional servants and medical personnel will be trained for information, education and communication for HIV/AIDS.</p>	<p>1. Informisanje, obrazovanje i komuniciranje o sprečavanju i kontroli HIV-a/ AIDS-a, za cilj imaju povećanje znanja radi izmene stavova, ponašanja i praksi, smanjenje stigmatizacije i diskriminacije lica koja žive sa HIV-om/ AIDS-om.</p> <p>2. Programi za sprečavanje HIV-a/SPI-a obuhvataju najmanje:</p> <p style="padding-left: 20px;">2.1. Programe za mlade u formalnom obrazovanju;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.2. Programe za sprečavanje HIV-a/ SPI-a za mlade u neformalnom obrazovanju;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.3. Razvoj i sprovođenje intervencija suzbijanja za posebno stanovništvo, ugrožene grupe kao i među licima koja žive sa HIV-om i AIDS-om;</p> <p style="padding-left: 20px;">2.4. Programe promovisanja i podele kondoma mladima i posebnim ugroženim grupama;</p> <p>3. Rad na terenu na obrazovanju lica iz posebno ugroženih grupa, izvršava se preko certifikovanih obuka i vaspitača istog nivoa.</p> <p>4. Zatvorenici, popravno i lekarsko osoblje treba da budu obučeni za informisanje, obrazovanje i komunikaciju o HIV-u/ AIDS-u.</p>

<p>5.Modulet e trajnimit për IEK përfshijnë: parandalimin e HIV/AIDS dhe IST–ve, këshillimin dhe testimin për HIV, zvogëlimin e dëmit, shpërndarjen e pakove parandaluese dhe informatat bazike për trajtim të HIV/AIDS.</p> <p>6.Informimi, edukimi dhe komunikimi për parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS duhet të jetë i saktë, i qartë, i thjeshtë, jo diskriminues dhe praktik.</p> <p style="text-align: center;">Neni 10 Shërbimet e HIV testimit</p> <p>1.Shërbimet e HIV testimit dhe këshillimit ofrohen në institucione shëndetësore të cilat disponojnë me personel të trajnuar dhe të certifikuar për HIV testim dhe këshillim.</p> <p>2. Shërbimet e HIV testimit ofrohen në shërbimin shëndetësor të burgjeve.</p> <p>3.Shërbimet e HIV testimit ofrohen në organizatat jo-qeveritare të cilat punojnë me popullata kyçe, të cilat duhet të kenë personel të trajnuar dhe të certifikuar për HIV testim dhe këshillim dhe janë të licencuara nga ana e Ministrisë së Shëndetësisë.</p> <p>4. Shërbimet e HIV testimit mund të ofrohen përmes Njësive Mobile të aprovuara nga Ministri i Shëndetësisë, pas propozimit nga Departamenti i Shërbimeve Shëndetësore</p> <p>5.Njësia Mobile për ofrimin e HIV-testimit duhet të ketë stafin e trajnuar dhe pajisjet e nevojshme sipas standardeve ndërkombëtare.</p>	<p>5.Training modules for IEC includes: prevention of HIV/AIDS and STIs, HIV counselling and testing, harm reduction, provision of preventive packages, and basic information on treatment for HIV/AIDS.</p> <p>6.Information, education and communication to prevent and control HIV/AIDS should be accurate, clear, simple, non-discriminatory and practical.</p> <p style="text-align: center;">Article 10 HIV testing services</p> <p>1.HIV testing and counselling services are provided in health institutions that dispose trained and certified personnel for HIV testing and counselling.</p> <p>2.HIV testing services are provided in prison health services.</p> <p>3.HIV testing services are provided in non-governmental organisations working with key populations, which should have trained and certified personnel for HIV testing and counselling and are licensed by the Ministry of Health.</p> <p>4.HIV testing services can be provided by the Mobile Units, licensed by the Ministry of Health upon proposal by the Department of Health Services.</p> <p>5.Mobile unit for providing HIV testing must have trained staff and the necessary equipment according to international standards.</p>	<p>5.Moduli obučavanja za IOK obuhvataju: sprečavanje HIV-a/AIDS-a i SPI-a, savetovanje i testiranje na HIV, smanjenje štete, podela paketa za suzbijanje i osnovne informacije o tretiranju HIV-a/AIDS-a.</p> <p>6.Informisanje, obrazovanje i komunikacija o sprečavanju i kontroli HIV-a/AIDS-a treba da budu tačni, jasni, jednostavni, nediskriminisući i praktični.</p> <p style="text-align: center;">Član 10 Usluge testiranja na HIV</p> <p>1.Usluge testiranja na HIV i savetovanje se pružaju u zdravstvenim ustanovama koje raspolažu obučanim i certifikovanim osobljem za testiranje na HIV i savetovanje.</p> <p>2.Usluge testiranja na HIV pružaju se i u zdravstvenoj službi u zatvorima.</p> <p>3.Usluge testiranja na HIV pružaju se i u nevladinim organizacijama koje rade sa ključnim stanovništvom, koje moraju da imaju obučeno i certifikovano osoblje za testiranje na HIV i savetovanje, koja su licencirana od strane Ministarstva Zdravstva.</p> <p>4.Usluge testiranja na HIV mogu se pružati i preko Mobilnih jedinica koje je licenciralo Ministarstvo Zdravstva na prijedlog Odjela za Zdravstvene Usluge</p> <p>5.Mobilna jedinica za pružanje testiranja na HIV mora imati obučeno osoblje i neophodnu opremu u skladu sa međunarodnim</p>
---	--	---

<p>6.Shërbimet e HIV testimit zbatohen në përputhje me udhërrëfyesin dhe protokolin e aprovuar nga Ministria e Shëndetësisë.</p> <p>7. Shërbimet e HIV testimit ofrohen në institucionet shëndetësore publike dhe private të licencuara, që ofrojnë shërbime pulmonologjike për pacientët me tuberkuloz.</p> <p>8.Kryerja e HIV testimit te pacientët me tuberkuloz duhet të shënohet në kartelat individuale për tuberkuloz dhe regjistrin e rrethit për tuberkuloz;</p> <p>9.Raportimi i ko-infeksionit me tuberkuloz/ HIV duhet të bëhet menjëherë në IKShPK, dhe në Programet Kombëtare për TB dhe HIV/AIDS në Ministri të Shëndetësisë.</p> <p>10.Të gjitha institucionet shëndetësore publike dhe private, si dhe organizatat jo-qeveritare që ofrojnë shërbime të HIV testimit i raportojnë Njesisë për HIV/AIDS, dhe IST, në Institutin Kombëtar të Shëndetësisë Publike (IKShPK).</p>	<p>6.HIV testing services are implemented in compliance with the guidelines and protocol approved by the Ministry of Health.</p> <p>7.HIV testing services are provided in licensed public and private health institutions that provide pulmonary services for tuberculosis patients.</p> <p>8. Performing HIV testing of TB patients should be registered on individual tuberculosis cards and in the district registre for tuberculosis;</p> <p>9.Reporting of co-infection with tuberculosis / HIV should be done immediately at the NIPHK, and at the National Programs for TB and HIV/AIDS in the Ministry of Health.</p> <p>10.All public and private health institutions as well as non-governmental organisations providing HIV testing services, report to the HIV/AIDS Unit and STI, in the National Institute of Public Health (NIPHK).</p>	<p>standardima.</p> <p>6.Usluge testiranja na HIV sprovode se u skladu sa vodičem i protokolom koje je odobrilo Ministarstvo Zdravstva.</p> <p>7.Usluge testiranja na HIV se pružaju u javnim i privatnim zdravstvenim ustanovama koje su licencirane i koje pružaju pulmološke usluge za pacijente sa tuberkulozom.</p> <p>8.Izvršeno testiranje na HIV treba da se ubeleži u individualne kartone za tuberkulozu i u okružni registar za tuberkulozu;</p> <p>9.Izveštaj o koegzistenciji tuberkuloze/ i HIV-a treba da se dostavi odmah u NIJZK-u i na Nacionalnim programima za TB i HIV/AIDS u Ministarstvu Zdravstva.</p> <p>10.Sve zdravstvene privatne i javne ustanove i nevladine organizacije koje pružaju usluge testiranja na HIV dostavljaju izveštaj i Jedinicama za HIV/AIDS, PU i SPI, u Nacionalnom Institutu za Javno Zdravlje (NIJZK).</p>
<p style="text-align: center;">Neni 11 HIV Testimi vullnetar dhe i detyrueshëm</p> <p>1. HIV testimi, mund të iniciohet nga vet kërkuesi apo ofruesi i shërbimit.</p> <p>2. HIV testimi kryhet vetëm pas pëlqimit të kërkuesit të shërbimit.</p> <p>3. HIV testimi kryhet falas në të gjitha institucionet shëndetësore publike.</p>	<p style="text-align: center;">Article 11 HIV voluntary and mandatory testing</p> <p>1.HIV testing can be initiated by one's requirement or by the service provider.</p> <p>2.HIV testing is performed only with the consent of a person requesting the service.</p> <p>3.HIV testing is performed free of charge in all public health institutions.</p>	<p style="text-align: center;">Član 11 Dobrovoljno i obavezno testiranje na HIV</p> <p>1.Testiranje na HIV može da inicira sam tražilac ili pružalac usluga.</p> <p>2.Testiranje na HIV se vrši samo nakon saglasnosti tražioca usluge.</p> <p>3.Testiranje na HIV se vrši besplatno u svim javnim zdravstvenim ustanovama.</p>

<p>4. Kërkuesi i HIV testimit, duhet të ketë mbushur 18 vite dhe të ketë aftësi të plotë të veprimit.</p> <p>5. HIV testimi për personat nën 18 vjet, ose i atyre të cilëve u është hequr apo kufizuar aftësia për të vepruar, kryhet vetëm pas dhënies së lejes nga prindi ose kujdestari ligjor.</p> <p>6. Të burgosurit testohen në pranim vetëm nëse kanë indikacione shëndetësore dhe pranojnë që të testohen vullnetarisht.</p> <p>7. HIV testimi është i detyrueshëm për dhuruesit e gjakut, dhuruesit e indeve dhe të organeve për transplantim, dhuruesit për inseminim artificial.</p> <p>8. HIV testimi është i detyrueshëm për personat për të cilët kërkohet zyrtarisht ose me vendim gjyqësor.</p>	<p>4.The person requesting HIV testing should be over 18 years old and fully capable to act.</p> <p>5.HIV testing for persons under 18 or those deprived or disabled to act, shall be performed only with the permission given by parents or legal custody.</p> <p>6.Prisoners are tested on admission only if they have health indications and agree to be tested voluntarily.</p> <p>7.HIV testing is mandatory for all blood donors, donors of tissues and organs for transplantation, donors for artificial insemination.</p> <p>8.HIV testing is mandatory for persons who are officially required or by court decision.</p>	<p>4.Zahtevalac testiranja na HIV mora da ima 18 godina i da ima potpunu sposobnost delovanja.</p> <p>5.Testiranje na HIV za lica ispod 18 godina starosti ili onih kojima je oduzeta ili ograničena sposobnost delovanja, vrši se samo nakon davanja dozvole od strane roditelja ili zakonskog staratelja.</p> <p>6.Zatvorenici se po prijemu testiraju samo ukoliko imaju zdravstvene indikacije i ukoliko prihvate da se testiraju dobrovoljno.</p> <p>7.Testiranje na HIV je obavezno za davaoce krvi, donore tkiva i organa za transplantaciju, davaoca materijala za veštačku oplodnju.</p> <p>8.Testiranje na HIV je obavezno za lica kada je zahtev donet sudskom odlukom ili službeno.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 12 Konfirmimi i rasteve të HIV</p> <p>1.Institucion Referent për konfirmimin e rasteve të HIV/AIDS është laboratorit referent për HIV/AIDS në kuadër të Departamentit të Mikrobiologjisë në IKShPK.</p> <p>2. Rezultati i konfirmuar për HIV i komunikohet ofruesit të shërbimit për HIV testim i/e cila e këshillon, informon dhe referon për shërbime të mëtejshme.</p> <p>3. Ofruesi i shërbimit për HIV testim i komunikon rezultatin për HIV vetëm:</p>	<p style="text-align: center;">Article 12 Confirmation of HIV cases</p> <p>1.Referent Institution for confirmation of HIV/AIDS cases is the reference laboratory for HIV/AIDS within the Microbiology Department of NIPHK.</p> <p>2. The HIV confirmed result is communicated to the HIV testing service provider which advises, informs and refers to further services.</p> <p>3. HIV testing service provider communicates the HIV result only to:</p>	<p style="text-align: center;">Član 12 Potvrđivanje slučajeva HIV-a</p> <p>1.Referentna Institucija za potvrđivanje slučajeva HIV-a/AIDS-a je referentna laboratorija za HIV/AIDS u okviru Departmana za Mikrobiologiju u NIJK.</p> <p>2.Potvrđeni rezultati za HIV se saopštavaju pružaocu usluge testiranja na HIV, koji/koja savetuje, informiše i referiše dalje usluge.</p> <p>3.Pružalac usluge testiranja na HIV saopštava rezultat o HIV-u samo:</p>

<p>3.1. Personit të testuar;</p> <p>3.2. Bashkëshortit, bashkëshortes ose bashkëjetuesit/ bashkëjetueses, prindërve apo kujdestarit ligjor kur ky i fundit është i mitur ose ka humbur zotësinë për të vepruar;</p> <p>3.3. Personelit që kujdeset dhe trajton personin e infektuar në institucione shëndetësore, institucionet edukuese korrektuese, rezidenciale të perkujdesit social, burgjet apo qendrat e paraburgimit.</p> <p>4. Personi HIV pozitiv, është i detyruar të njoftojë partnerin seksual për statusin e tij HIV pozitiv, brenda 10 ditëve nga njoftimi i rezultateve.</p> <p>5. Nëse personi HIV pozitiv brenda afatit të dhënë në paragrafin 4 nuk e njofton partnerin seksual për statusin HIV pozitiv, atëherë ofruesi i shërbimit do të informojë partnerin.</p>	<p>3.1. A person tested;</p> <p>3.2. Spouse, wife or partner, parents or legal custodian when the latter is a minor or has lost the ability to act;</p> <p>3.3. Personnel caring for and treating the infected person in the health institutions, education-correctional institutions, residential social care, prisons or detention centres.</p> <p>4. The HIV positive person is obliged to notify the sexual partner about his HIV positive status within 10 days of the announcement of the results.</p> <p>5. If HIV positive person within the period provided in paragraph 4 does not inform sexual partners about the HIV status, then the service provider shall inform the partner.</p>	<p>3.1. Testiranom licu;</p> <p>3.2. Suprugu, supruzi ili licu sa kojim testirana osoba živi, roditeljima ili zakonskom staraocu kada je ovaj poslednji maloletan ili je izgubio sposobnost delovanja;</p> <p>3.3. Osoblju koje se stara ili tretira zaraženo lice u zdravstvenim ustanovama, obrazovnim, popravnim, rezidentnim ustanovama za socijalnu brigu, u zatvorima ili pritvornim centrim.</p> <p>4. HIV pozitivna osoba dužna je da obavesti seksualnog partnera o svom HIV pozitivnom statusu u roku od 10 dana od objavljivanja rezultata.</p> <p>5. Ukoliko HIV pozitivno lice u roku datom u stavu 4 ne obavesti seksualnog partnera o pozitivnom HIV statusu, onda će pružalac usluge obavestiti partnera.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 13</p> <p style="text-align: center;">Menaxhimi i integruar i trajtimit të personave që jetojnë me HIV/AIDS</p> <p>1. Ministria e Shëndetësisë është përgjegjëse për sigurimin e terapisë ARV.</p> <p>2. Nevojat për ARV përcaktohen nga Klinika Infektive e SHSKUK, si qendër referente për trajtimin e personave me HIV/AIDS.</p> <p>3. Klinika Infektive vendos për mënyrën e menaxhimit, të shpërndarjes dhe përdorimit të medikamenteve specifike për trajtimin e HIV/AIDS.</p>	<p style="text-align: center;">Article 13</p> <p style="text-align: center;">Integrated treatment management of persons living with HIV/AIDS</p> <p>1. Ministry of Health is responsible for the provision of ARV therapy.</p> <p>2. Needs for ARV are determined by Infectious Diseases Clinic within the HUCSK, as a referral centre for the treatment of HIV/AIDS persons.</p> <p>3. Infectious Diseases Clinic decides on the management of distribution and use of HIV/AIDS specific treatment medications.</p>	<p style="text-align: center;">Član 13</p> <p style="text-align: center;">Integrisano upravljanje i obuka lica koja žive sa HIV-om/ AIDS-om</p> <p>1. Ministarstvo Zdravstva je odgovorno za obezbeđivanje ARV terapije.</p> <p>2. Potrebe ARV terapije određuje Infektivna klinika pri UBKSK kao referentni centar za tretiranje lica sa HIV-om/AIDS-om.</p> <p>3. Infektivna Klinika odlučuje o načinu upravljanja podele i korišćenja medikamenaata specifičnih za tretiranje HIV-a/ AIDS-a.</p>

<p>4.Klinika Infektive në bashkëpunim me institucionet tjera shëndetësore është përgjegjëse për trajtimin e infeksioneve oportune ose infeksioneve tjera që kanë lidhje me HIV/AIDS.</p> <p>5.Klinika Infektive është përgjegjëse të zbatojë depistimin për TB te personat që jetojnë me HIV/AIDS në bashkëpunim me IKShPK; sipas indikacioneve iu ofrohet profilaksa me antituberkular si masë parandaluese.</p> <p>6.Institucionet shëndetësore në të gjitha nivelet e kujdesit shëndetësor, e kanë për detyrë të ofrojnë ekzaminime/shërbime mjekësore për personat që jetojnë me HIV/AIDS.</p> <p>7.Monitorimi i trajtimit me ARV bëhet në Laboratorin Referent për HIV/AIDS në IKShPK, bazuar në kërkesën e Klinikës Infektive dhe përkrahet nga Ministria e Shëndetësisë.</p> <p>8.Përkrahja psiko-sociale dhe kujdesi për personat me HIV/AIDS ofrohet edhe nga organizatat jo qeveritare të cilat punojnë në këtë fushë.</p> <p>9.Trajtimi i shtetasve të huaj me ARV bëhet bazuar në legjislacionin përkatës, për trajtimin e shtetasve të huaj.</p>	<p>4.Infectious Diseases Clinic in cooperation with other health institutions is responsible for the treatment of opportunistic infections or other infections related to HIV/AIDS.</p> <p>5. Infectious Clinic is responsible for implementing screening for TB to persons living with HIV / AIDS in cooperation with NIPHK; according to the indications is provided antitubercular prophylaxis as a precautionary measure.</p> <p>6.Health Institutions at all levels of health care, have a duty to provide examinations/medical services for persons living with HIV/AIDS.</p> <p>7.Monitoring of ARV treatment is done at the HIV/AIDS Reference Laboratory at the NIPH, based on the request from the Infectious Diseases Clinic and is supported by the Ministry of Health.</p> <p>8.Psycho-social support and care for people living with HIV/AIDS is also provided by non-governmental organisations working in this area.</p> <p>9.ARV treatment of foreign citizens is done in accordance with respective legislation for the treatment of foreign citizens.</p>	<p>4.Infektivna Klinika u saradnji sa drugim zdravstvenim ustanovama je odgovorna za tretiranje oportunističkih infekcija i drugih infekcija koje su povezane sa HIV-om/AIDS-om.</p> <p>5.Infektivna Klinika je odgovorna za sprovođenje depistacije za TB kod lica koja žive sa HIV-om/ AIDS-om u saradnji sa NIZJK-om prema indikacijama pruža antituberkuloticima profilaksu kao preventivna mjera.</p> <p>6.Zdravstvene Ustanove na svim nivoima zdravstvene nege imaju za dužnost da pružaju lekarske preglede/usluge licima koja žive sa HIV-om/ AIDS-om.</p> <p>7.Praćenje tretiranja sa ARV-om vrši se u referentnoj laboratoriji za HIV/AIDS u NIJZK-u na osnovu zahteva Infektivne klinike, a podržava ga Ministarstvo Zdravstva.</p> <p>8.Psiho-socijalnu podršku i negu za lica sa HIV-om pružaju i nevladine organizacije koje rade na tom polju.</p> <p>9.Tretiranje stranih državljana sa ARV-om vrši se na osnovu relevantnog zakonodavstva za tretiranje stranih državljana.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 14 Parandalimi dhe kontrolli i transmetimit vertikal të HIV-it</p> <p>1.Institucionet shëndetësore janë të detyruara të marrin të gjitha masat e domosdoshme për parandalimin e transmetimit vertikal të HIV-it.</p>	<p style="text-align: center;">Article 14 Prevention and control of vertical HIV transmission</p> <p>1.Health institutions are obliged to take all necessary measures to prevent vertical HIV transmission.</p>	<p style="text-align: center;">Član 14 Sprečavanje i kontrola vertikalnog prenošenja HIV-a</p> <p>1.Zdravstvene ustanove imaju za obavezu da preduzmu sve neophodne mere za sprečavanje vertikalnog prenošenja HIV-a.</p>

<p>2.Institucionet shëndetësore që ofrojnë shërbime për shëndet riprodhues e kanë për detyrë që të ofrojnë këshillim dhe testim për HIV për gratë shtatzëna që nga tremujori i parë i shtatzënisë, pas marrjes së pëlqimit të bazuar në informim.</p> <p>3.Gratë shtatzëna dhe fëmijët e infektuar me HIV kanë përparësi në trajtimin me terapi antiretrovirale.</p> <p>4.Të gjitha institucionet shëndetësore që ofrojnë shërbime të HIV testimit për gratë shtatzëna dhe fëmijët, si dhe institucionet që ofrojnë trajtimin me ARV, i raportojnë Njësitit për HIV/AIDS dhe IST në IKShPK.</p> <p>5.Parandalimi i transmetimit të infeksionit të HIV nga nëna te fëmiju bëhet në bazë të protokollit respektiv.</p>	<p>2.Health Institutions that provide reproductive health services have the duty to provide HIV counselling and testing for pregnant women from the first trimester of pregnancy after obtaining informed consent.</p> <p>3.Pregnant women and children infected with HIV have priority to ARV treatment.</p> <p>4.All health institutions providing HIV testing services for pregnant women and children, as well as institutions providing ARV treatment, report to the HIV/AIDS/Unit and STI at the NIPHK.</p> <p>5. The prevention of transmission of HIV infection from mother to child is done according to the respective protocol.</p>	<p>2.Zdravstvene ustanove koje pružaju usluge za reproduktivno zdravlje obavezne su da pružaju savetovanje i testiranje na HIV trudnicama od prvog tromesečja trudnoće, nakon dobijana odobrenja, na osnovu informisanja.</p> <p>3.Trudnice i deca zaražena HIV-om imaju prednost tretiranja antivirusnom terapijom (ARV).</p> <p>4.Sve zdravstvene ustanove koje pružaju uslugu testiranja na HIV trudnim ženama i deci, kao i ustanove koje pružaju tretiranje ARV-om izveštavaju Jedinici za HIV/AIDS, PI i SPI pri NIJK-u.</p> <p>5.Sprečavanje prenošenja infekcije HIV-a sa majke na dete vrši se na osnovu datog protokola.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 15 Mbikëqyrja epidemiologjike dhe raportimi i HIV/AIDS</p>	<p style="text-align: center;">Article 15 Epidemiological Surveillance and reporting of HIV/AIDS</p>	<p style="text-align: center;">Član 15 Epidemiološki nadzor i izveštavanje o HIV-u/ AIDS-u</p>
<p>1.Mbikëqyrja epidemiologjike përfshin:</p> <p>1.1. Grumbullimin e rregullt, sistematik të të dhënave për HIV/AIDS, analizën e informatave për të përshkruar dhe përcjellë ndryshimet në epideminë e HIV/AIDS brenda periudhave të caktuara kohore;</p> <p>1.2.Grumbullimi i të dhënave për sjellje të rrezikshme me qëllim të paralajmërimit dhe sqarimit të ndryshimeve në shkallën e infeksioni;</p> <p>1.3.Mbikëqyrjen e rasteve të IST me qëllim të monitorimit të shpërndarjes të IST në popullatën me rrezik të shtuar për infeksion me HIV;</p>	<p>1. Epidemiological surveillance includes:</p> <p>1.1.Regular, systematic collection of data on HIV/AIDS, analysis of information to describe and monitor changes within HIV/AIDS epidemics, within certain periods of time;</p> <p>1.2.Data collection for risky behaviour with the purpose of warning and clarifying changes of infection rates;</p> <p>1.3.Surveillance of STI cases, with the purpose of monitoring the distribution of STIs in the population with increased risk for HIV</p>	<p>1.Epidemiološki nadzor obuhvata:</p> <p>1.1.Redovno, sistematsko sakupljanje podataka o HIV-u/AIDS-u, analizu informacija radi opisivanja i praćenja promena u epidemiji HIV-a/AIDS-a u određenim vremenskim periodima;</p> <p>1.2.Sakupljanje podataka o rizičnom ponašanju s ciljem nagoveštavanja i pojašnjenja izmena o stepenu infekcije;</p> <p>1.3.Nadgledanje slučajeva SPI s ciljem praćenja rasprostiranja SPI u populaciji sa povećanim rizikom od HIV infekcije;</p>

<p>1.4.Mbikëqyrja e sjelljeve për të monitoruar trendët e sjelljeve të rrezikshme gjatë periudhave kohore të caktuara;</p> <p>1.5. Rastet me HIV dhe AIDS;</p> <p>1.6. Rastet e vdekjes me AIDS;</p> <p>1.7.Rastet e infeksioneve oportune dhe IST;</p> <p>2.Institucionet shëndetësore që testojnë,diagnostikojnë, trajtojnë dhe kujdesen për personat që jetojnë me HIV/AIDS, janë të detyruar të raportojnë në Njësitin për HIV/AIDS, dhe IST në Institutin Kombëtar të Shëndetit Publik.</p> <p>3 Raportet periodike të mbikëqyrjes për HIV/AIDS i dorëzohen Zyrës për HIV/AIDS në Ministrinë e Shëndetësisë.</p>	<p>infection;</p> <p>1.4. Surveillance of behaviours to monitor the risk behaviour trends during certain time period;</p> <p>1.5.Cases with HIV and AIDS;</p> <p>1.6.Cases of death with AIDS;</p> <p>1.7.Cases of opportunistic infections and STI;</p> <p>2.Health Institutions that tests, diagnoses, treats and care for persons living with HIV/AIDS, are obliged to report cases to the HIV/AIDS/Unit and STI at the National Institute of Public Health.</p> <p>3.Periodic surveillance reports for HIV/AIDS are submitted to the HIV/AIDS Office at the Ministry of Health.</p>	<p>1.4.Nadgledanje ponašanja radi praćenja trendova opasnog ponašanja tokom određenih vremenskih perioda;</p> <p>1.5.Slučajevi sa HIV-om i AIDS-om;</p> <p>1.6.Smrti slučajevi od AIDS-a;</p> <p>1.7.Slučajevi oportunističkih infekcija i SPI;</p> <p>2.Zdravstvene ustanove koje testiraju, dijagnostifikuju, tretiraju i staraju se o licima koja žive sa HIV-om/AIDS-om, obavezne su da dostavljaju izveštaje Jedinici za HIV/AIDS, I i SPI u Nacionalnom Institutu za Javno Zdravlje.</p> <p>3.Periodični izveštaji o nadgledanju HIV-a/AIDS-a predaju se Kancelariji za HIV/AIDS u Ministarstvu Zdravstva.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 16 Mbikëqyrja sentinel për HIV/AIDS –it</p> <p>1. Institucionet shëndetësore përgjegjëse, mbikëqyrjen sentinel e bëjnë te:</p> <p>1.1.Popullatat e përzgjedhura për mbikëqyrjen e sentinelit të HIV, përfshijnë personat që regjistrohen rregullisht në vende të përcaktuara të ashtuquajtura vende sentinel.</p> <p>1.2.Vendet e sentinelit mund të përzgjidhen për popullatën e përgjithshme dhe për popullatën me rrezik të lartë të infektimit me HIV.</p> <p>1.3.Mbikëqyrja sentinel në popullatën e</p>	<p style="text-align: center;">Article 16 Sentinel surveillance of HIV/AIDS</p> <p>1. Responsible health institutions conduct sentinel surveillance in:</p> <p>1.1.Selected population for HIV sentinel surveillance, includes persons being regularly registered at determined sites, called sentinel sites.</p> <p>1.2.Sentinel sites can be selected for the general population and the population with the high risk of HIV infection.</p> <p>1.3. Sentinel surveillance in the general</p>	<p style="text-align: center;">Član 16 Sentinel nadzor nad HIV/AIDS-om</p> <p>1. Odgovorne zdravstvene ustanove obavljaju sentinel nadzor kod:</p> <p>1.1.Odabranog stanovništva za sentinel nadzor nad HIV-om, lica koja su redovno registrovana na određenim takozvanim sentinelnim mestima.</p> <p>1.2. Sentinelna mesta mogu se odabrati za opšte stanovništvo i za visoko rizičnu populaciju od infekcija HIV-om.</p> <p>1.3.Sentinel nadzor za opšte stanovništvo</p>

përgjithshme kryhet në: Klinikën Gjinekologjike, Shërbime të Shëndetit Riprodhues, Qendrën e Kujdesit Shëndetësor për Forcat e Sigurisë së Kosovës, ndërsa për popullatën me rrezik të lartë në Klinika ku ofrohen shërbime për Infeksione Seksualisht të Transmetueshme në Repartin për trajtimin e varshmërisë së drogave, Burgje, Klinikën e Pulmologjisë.

Neni 17

Roli i familjes në parandalimin e kontrollin e HIV/AIDS

1. Institucionet përgjegjëse shtetërore dhe organizatat që merren me parandalimin, trajtimin dhe kontrollin për HIV/AIDS-it, në bashkëpunim me familjet e personave që jetojnë me HIV/AIDS, kujdesen dhe mbështesin personat e infektuar, për integrimin e tyre në familje, komunitet dhe shoqëri.

2. Çiftet para martesës dhe gratë shtatzëna, inkurajohen për kryerjen vullnetare të HIV testit.

Neni 18

Detyrimi për masat universale të parandalimit në Institucione shëndetësore

Të gjitha Institucionet shëndetësore ku ofrohen shërbime shëndetësore, duhet të zbatojnë masat universale për parandalimin e transmetimit të HIV-it, hepatitit B, C dhe infeksioneve tjera që barten përmes gjakut.

Neni 19

Parandalimi dhe kontrolli i HIV/AIDS-it në nivel

population is carried out in: Gynecological Clinic, Reproductive Health Services, Health Care Center for Kosovo Security Forces, while for the high risk population at the Clinic, where Sexually Transmitted Infection Services are provided, at the Department for the Treatment of Sexually Transmitted Infections Drugs Addiction, Prisons, Pulmonology Clinic.

Article 17

Role of family in the prevention and control of HIV/AIDS

1. Responsible state institutions and organisations dealing with the prevention, treatment and control for HIV/AIDS, in cooperation with families of the persons living with HIV/AIDS, take care and support the infected persons, for their integration in the family, community and society.

2. Couples before marriage and pregnant women are encouraged to perform voluntary testing for HIV.

Article 18

Obligation for universal measures of prevention in Health Institutions

All Health Institutions that provide health services, should implement universal measures to prevent transmission of HIV, hepatitis B, C and other blood transmitted infections.

Article 19

Prevention and control of HIV/AIDS in

vrši se u Ginekološkoj Klinici, Reproaktivnog Zdravlja, Zdravstveni Centar Kosovskih Sigurnosnih Snaga, a za visokog rizika stanovništva u klinici u kojoj se usluge pružaju spolno prenosive infekcije na Odsjeku za liječenje Seksualno Prenosivih Infekcija zasvojenosti sa drogama, Zatvora, Klinika za Pulmologiju

Član 17

Uloga porodice u sprečavanju i kontrolisanju HIV-a/AIDS-a

1. Odgovorne državne institucije i organizacije koje se bave sprečavanjem, kontrolisanjem i podrškom licima sa HIV-om/AIDS-om, u saradnju sa porodicama lica koja žive sa HIV-om/AIDS-om, staraju se i podržavaju zaražena lica radi njihove integracije u porodicu, zajednicu i društvo.

2. Parovi pre venčanja i trudnice se ohrabruju na dobrovoljno izvršavanje testiranja na HIV.

Član 18

Obavezivanje na univerzalne mere sprečavanja u zdravstvenim ustanovama

Sve zdravstvene ustanove u kojima se pružaju zdravstvene usluge, treba da sprovede univerzalne mere za sprečavanje i prenošenje HIV-a, hepatitisa B i C i ostalih krvno prenosivih infekcija.

Član 19

Sprečavanje i kontrolisanje HIV-a/AIDS-a

komunal	municipal level	na opštinskom nivou
<p>1.Parandalimi dhe kontrolli i HIV/AIDS në nivel komunal përfshin:</p> <p>1.1.Përforcimin e ofrimit të shërbimeve të parandalimit, kujdesit dhe trajtimit për sëmundje tjera, personave që jetojnë me HIV, në nivel të kujdesit parësor shëndetësor.</p> <p>1.2.Përmirësimi i cilësisë së jetës të personave që jetojnë me HIV në Kosovë duke promovuar një ambient përkrahës dhe duke siguruar qasje të barabartë në shërbime dhe programe që ofrojnë përkujdesje, përkrahje dhe trajtim për persona që jetojnë me HIV/AIDS.</p> <p>1.3.Organizimi i aktiviteteve për informim dhe edukim të vazhdueshëm, për parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS, si dhe veprimtari për kujdesin dhe përkrahjen e personave që jetojnë me HIV/AIDS.</p> <p>1.4.Përkrahja dhe kujdesi për persona që jetojnë me HIV/AIDS dhe familjet e tyre, duke lehtësuar integrimin në komunitet dhe shoqëri përmes programeve dhe shërbimeve të caktuara.</p>	<p>1.Prevention and control of HIV/AIDS in municipal level includes:</p> <p>1.1.Strengthening the prevention, care and treatment services for other diseases, of persons living with HIV, in primary health care level.</p> <p>1.2.Improving the quality of life of persons living with HIV in Kosovo, by promoting a supportive environment and providing equal access to services and programs that provide care, support and treatment for persons living with HIV/AIDS.</p> <p>1.3.Organization of activities for continuous information and education, prevention and control of HIV / AIDS, as well as activities for the care and support of persons living with HIV /AIDS.</p> <p>1.4.Support and care for persons living with HIV/AIDS and their families, facilitating integration in the community and society through specific programs and services.</p>	<p>1.Sprečavanje i kontrolisanje HIV-a/AIDS-a na opštinskom nivou obuhvata:</p> <p>1.1.Jaćanje usluga za sprečavanje, zaštitu i tretiranje ostalih bolesti, kod lica koja žive sa HIV-om, na nivou primarne zdravstvene nege.</p> <p>1.2.Poboljšanje kvaliteta života lica koja žive sa HIV-om na Kosovu, promovišući sredinu koja podržava, obezbeđujući jednak pristup zdravstvenim uslugama i programima, koji pružaju negu, podršku i tretiranje licima koja žive sa HIV-om/AIDS-om.</p> <p>1.3.Organizovanje aktivnosti radi konstantnog informisanja i obrazovanja o sprečavanju i kontrolisanju HIV-a/AIDS-a, kao i delatnosti o staranju i nezi lica koja žive sa HIV-om/AIDS-om.</p> <p>1.4.Podrška i nega licima koja žive sa HIV-om/AIDS-om i njihovim porodicama, olakšavajući im integrisanje u zajednicu i društvo putem određenih programa i usluga.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 20</p> <p style="text-align: center;">Informimi, edukimi, komunikimi dhe kujdesi për HIV/AIDS në institucione tjera</p> <p>1.Informimi, edukimi, komunikimi dhe kujdesi HIV/AIDS ofrohet nga:</p>	<p style="text-align: center;">Article 20</p> <p style="text-align: center;">Information, education, communication and care for HIV/AIDS in other institutions</p> <p>1.Information, education, communication and care for HIV/AIDS is provided by:</p>	<p style="text-align: center;">Član 20</p> <p style="text-align: center;">Informisanje, obrazovanje, komunikacija i zaštita od HIV-a/ AIDS-a u drugim institucijama</p> <p>1.Informisanje, obrazovanje, komunikaciju i zaštitu od HIV-a/ AIDS-a pružaju:</p>

<p>1.1.Institucionet rezidenciale të përkujdesit social;</p> <p>1.2.Institucionet korrektuese dhe qendrat e paraburgimit;</p> <p>2.Personat përgjegjës në institucionet nga paragrafi 1, nënparagrafi 1.1 dhe 1.2 i këtij neni kanë për detyrë:</p> <p>2.1.të organizojnë informim të vazhdueshëm për parandalimin dhe kujdesin e HIV/AIDS-it;</p> <p>2.2. të kujdesen, të këshillojnë dhe të trajtojnë personat që jetojnë me HIV/AIDS, të cilët qëndrojnë në këto institucione.</p>	<p>1.1. Residential institutions of social care;</p> <p>1.2. Correctional institutions and detention centres;</p> <p>2.Responsible persons in the institutions from paragraph 1, subparagraph 1.1 and 1.2 of this article are obliged to:</p> <p>2.1.to organise continuous information for the prevention and care of HIV/AIDS;</p> <p>2.2. to take care, advise and treat persons living with HIV/AIDS who are staying in these institutions.</p>	<p>1.1.Rezidentne ustanove socijalne brige;</p> <p>1.2.Popravne institucije i centri za pritvor;</p> <p>2.Odgovorna lica u institucijama iz stava 1, podstava 1.1 i 1.2 ovog člana obavezna su:</p> <p>2.1.da organizuju konstantno informisanje o sprečavanju i zaštiti od HIV-a/AIDS-a;</p> <p>2.da se staraju o, savetuju i da tretiraju lica koja žive sa HIV-om/AIDS-om, a koja borave u ovim ustanovama.</p>
<p style="text-align: center;">Neni 21</p> <p style="text-align: center;">Pjesëmarrja e personave të infektuar me HIV në parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS</p> <p>1.Personat e infektuar me HIV kanë të drejtë të marrin pjesë në veprimtaritë për parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS.</p> <p>2. Shteti inkurajon dhe ndihmon personat e infektuar me HIV të marrin pjesë:</p> <p>2.1.në grupet e peer-edukimit, shoqata dhe forma të tjera veprimtarish të organizuara në përputhje me këtë udhëzim administrativ.</p> <p>2.2.në veprimtaritë informuese për masat që duhet marrë për reduktimin e dëmit dhe parandalimin e HIV.</p> <p>2.3.në veprimtaritë për përkujdesjen dhe</p>	<p style="text-align: center;">Article 21</p> <p style="text-align: center;">Participation of persons infected with HIV in prevention and control of HIV/AIDS</p> <p>1.Persons infected with HIV/AIDS have the right to participate in activities for prevention and control of HIV/AIDS.</p> <p>2. State encourages and helps persons infected with HIV/AIDS to participate:</p> <p>2.1. in peer-education groups, associations and other forms of activities, organized in accordance with this administrative instruction.</p> <p>2.2.in the information activities on measures to be taken to reduce harm and preventing HIV;</p> <p>2.3. in activities for the care and support of</p>	<p style="text-align: center;">Član 21</p> <p style="text-align: center;">Učestvovanje lica zaraženih HIV-om u sprečavanju i kontrolisanju HIV-a/AIDS-a</p> <p>1.Lica zaražena HIV-om/AIDS-om imaju pravo da učestvuju u delatnosti sprečavanja i kontrolisanja HIV-a/AIDS-a.</p> <p>2.Država ohrabruje i pomaže licima zaraženim HIV-om/AIDS-om da učestvuju:</p> <p>2.1.u vaspitnim grupama, udruženjima i ostalim oblicima informativne delatnosti koje su organizovane u skladu sa ovim Administrativnim uputstvom.</p> <p>2.2.u informativnim delatnostima o merama koje treba preduzeti o redukovanju štete i sprečavanju HIV-a/ADIS-a.</p> <p>2.3. u delatnostima staranja i podržavanja</p>

<p>mbështetjen e personave të tjerë të infektuar me HIV.</p> <p>2.4. në hartimin e programeve, politikave dhe ligjeve për HIV/AIDS-in.</p> <p>2.5. në çdo lloj veprimtarie tjetër që lidhet me parandalimin dhe kontrollin e HIV/AIDS-it.</p> <p style="text-align: center;">Neni 22 Dëmshpërblimi në rast infektimi me HIV</p> <p>Dëshpërblimi në rast infektimi me HIV si pasojë e gabimeve në ofrimin e shërbimit shëndetësor ose e zbatimit të procedurave mjekësore, bëhet sipas Ligjit mbi të drejtat dhe përgjegjësit e qytetarëve të Kosovës në kujdesin shëndetësor.</p> <p style="text-align: center;">Neni 23 Financimi</p> <p>Ministria e Shëndetësisë në buxhetin vjetor, planifikon një fond të veçantë për parandalimin, diagnostikimin, trajtimin, kontrollin dhe mbikëqyrjen e HIV/AIDS-it.</p> <p style="text-align: center;">Neni 24 Bashkëpunimi ndërkombëtar</p> <p>Institucionet e Republikës së Kosovës, organizatat joqeveritare dhe shtetasit kosovar inkurajohen për të bashkëpunuar me organizata vendore dhe ndërkombëtare për parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS.</p>	<p>other persons infected with HIV.</p> <p>2.4.in drafting programs, policies and laws related to HIV/AIDS;</p> <p>2.5.in any other activity relating to the prevention and control of HIV/AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Article 22 Indemnity in case of HIV infection</p> <p>Indemnity in case of HIV infection due to mistakes in providing health service or the implementation of medical procedures is done according to the Law on the Rights and Responsibilities of Kosovo Citizens in Health Care.</p> <p style="text-align: center;">Article 23 Financing</p> <p>Ministry of Health in the annual budget plans a special fund for the prevention, diagnosing, treatment, control and surveillance of HIV/AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Article 24 International cooperation</p> <p>The Institutions of the Republic of Kosovo, non-governmental organizations and the citizens of Kosovo are encouraged to cooperate with local and international organizations in the prevention, treatment and control of HIV/AIDS.</p>	<p>drugih lica zaraženih HIV-om.</p> <p>2.4. u sastavljanju programa, politika i zakona o HIV-u/AIDS-u.</p> <p>2.5.u svakoj vrsti drugih delatnosti koje su povezane sa sprečavanjem i kontrolisanjem HIV-a/AIDS-a.</p> <p style="text-align: center;">Član 22 Naknada štete u slučaju inficiranja HIV-om</p> <p>Naknada štete u slučaju infekcije HIV-om, kao posledica pružanja zdravstvene usluge, ili sprovođenja lekarskih procedura, izvršava se u skladu sa Zakonom o pravima i odgovornostima građana Kosova u zdravstvenoj zaštiti.</p> <p style="text-align: center;">Član 23 Finansiranje</p> <p>Ministarstvo Zdravstva u godišnjem budžetu planira jedan poseban fond za sprečavanje, dijagnostifikovanje, tretiranje, kontrolisanje i nadzor HIV-a/AIDS-a.</p> <p style="text-align: center;">Član 24 Međunarodna saradnja</p> <p>Institucije Republike Kosovo, nevladine organizacije i kosovski državljani se ohrabruju na saradnju sa domaćim i međunarodnim organizacijama za sprečavanje, tretiranje i kontrolisanje HIV-a/AIDS-a.</p>
---	---	--

<p style="text-align: center;">Neni 25 Shfuqizimi</p> <p>Me hyrjen në fuqi të këtij Udhëzimi Administrativ, shfuqizohet Udhëzimi Administrativ (në Shëndetësi) Nr.02/2011 -Veprimtaria, Struktura dhe funksionet e shërbimeve shëndetësore për HIV-AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Neni 26 Hyrja në fuqi</p> <p>Udhëzimi Administrativ hyn në fuqi 7 ditë pas nënshkrimit nga Ministri i Shëndetësisë i Republikës së Kosovës.</p> <p>Prishtinë, <u>24/04/2019</u></p> <p>Uran Ismaili Minister i Shëndetësisë</p> 	<p style="text-align: center;">Article 25 Repeal</p> <p>Entry into force of this Administrative Instruction, shall repeal the Administrative Instruction (in Health) No.02/2011-Activity, Structure and functions of health services for HIV-AIDS;</p> <p style="text-align: center;">Article 26 Entry into force</p> <p>Administrative Instruction shall enter into force 7 days after signing by the Minister of Health of the Republics of Kosovo.</p> <p>Prishtina, __/__/__</p> <p>Uran Ismaili Minister of Health</p> <hr/>	<p style="text-align: center;">Član 25 Stavljanje van snage</p> <p>Stupanjem na snagu ovog Administrativnog uputstva, stavlja se van snage Administrativno uputstvo (u Zdravstvu) Br.02/2011 – Delatnost, Struktura i funkcije zdravstvenih usluga za HIV/AIDS.</p> <p style="text-align: center;">Član 26 Stupanje na snagu</p> <p>Administrativno uputstvo stupa na snagu 7 dana nakon potpisivanja od strane ministra dravstva Republike Kosova.</p> <p>Priština, __/__/__</p> <p>Uran Ismaili Ministar zdravstva</p> <hr/>

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Shëndetësisë-Ministarstvo Zdravstva-Ministry of Health

**RAPORTI NGA PROCESI I KONSULTIMIT PËR UDHËZIMIN
ADMINISTRATIV VEPRIMTARIA , STRUKTURA DHE FUNKSIONET E
SHËRBIMEVE SHËNDETËSORE PËR HIV/AIDS**

Prill 2019

Hyrje

Udhëzim Administrativ “Veprimtaria, Struktura, FunkSIONET e Shërbimeve Shëndetësore për HIV/AIDS”, rregullon organizimin, administrimin, strukturën dhe veprimtarinë e shërbimeve shëndetësore dhe psiko-sociale për parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS-it, të cilat ofrohen nga ana e institucioneve shëndetësore, institucioneve tjera qeveritare, si dhe nga organizatat jo-qeveritare.

Ky Udhëzim Administrativ zbatohet nga të gjitha institucionet shëndetësore në të gjitha nivelet e kujdesit shëndetësor, institucionet tjera dhe organizatat jo-qeveritare që kanë të bëjnë me parandalimin, trajtimin dhe kontrollin e HIV/AIDS.

Në Strategjinë Sektoriale 2017-2021- Objektivat e I Strategjike “Ruajtja dhe përparimi i shëndetit” synon në përmirësimin e vazhdueshëm të cilësisë dhe sigurisë dhe standardeve që kanë për qëllim përmirësimin e gjendjes shëndetësore dhe ngritjen e cilësisë së shërbimeve shëndetësore.

Kjo fushë ndërlidhet me Planin Legjislativ të akteve nën ligjore të Ministrisë së Shëndetësisë për vitin 2018.

Rregullimi i kësaj çështje është i domosdoshëm për ruajtjen dhe përmirësimin e shëndetit të pacientëve, zgjatjen dhe ngritjen e kualitetit të jetës .

Hartimi i Udhëzimit Administrativ “ Veprimtaria, Struktura, FunkSIONET e Shërbimeve Shëndetësore për HIV/AIDS është hartuar nga Grupi Punues i formuar me vendim të ZSP/MSH me vendim Nr. 05-1254 në përbërje të cilit kanë qenë përfaqësues nga Departamenti ligjor/MSh, ekspertet nga fushat përkatëse të MSh-së, IKShPK-së, Klinikës Infektive, Organizatës të PQJHIV, Shoqëris Civile.

Finalizimi i draftit të UA është pasuar nga procesi i konsultimit i cili është bërë në formë elektronike. Por mundësinë për të dhënë komente e kanë pasur të gjithë qytetarët e Republikës së Kosovës dhe ekspertë të ndryshëm përmes platformës elektronike të publikuar në web faqen e MAP-it. Konsultimi i këtij draft Udhëzimi Administrativ është bërë në pajtim të plotë me Rregulloren Nr.05/2016 për standardet minimale për procesin e konsultimit publik dhe Rregulloren e Punës së Qeverisë Nr. 09/2011

Ecuria procesit të konsultimit

Udhëzimi Administrativ për Veprimtarinë, Funkcionet e Shërbimeve Shëndetësore për HIV/AIDS është publikuar për konsultim me publikun në platformën elektronike për konsultimet me datë 22/03/2019 dhe ka qenë e hapur për komente deri me datë 11/04/2019. Sipas Rregullores për standardet minimale të konsultimit publik. Gjithashtu Drafti e Udhëzimi Administrativ është dërguar për konsult paraprake sipas Rregullores Nr.09/2011 të Punës së Qeverisë nga dt.28.02.2019 deri me dt.21.03.2019.

Metodat e Konsultimit	Datat/kohëzgjatja	Numri i pjesëmarrësve/kontribuesve
1. Konsultimet me shkrim / në mënyrë elektronike;	15 ditë pune 28/02 /2019 21/03/ 2019	Nuk ka komente
2. Publikimi në ueb faqe/Platforma elektronike	15 ditë pune 22/03/2019 11/04/2019	Nuk ka komente
3. Takimet publike		

Përmbledhje e kontributeve të pranura gjatë procesit të konsultimit

Kontributet për Udhëzimi Administrativ për “Veprimtarinë Funkcionet e Shërbimeve Shëndetësore për HIV/AIDS” kanë qenë të hapura që të dërgohen përmes komunikimit të drejtpërdrejtë nga ana e palëve të interesit, d.m.th përmes e-mailit.

Përmes e-mailit nuk ka pasur komente.

Vlen të theksohet se nuk ka pasur kontribute përmes platformës online të konsultimeve publike dhe Konsultimet me shkrim / në mënyrë elektronike.

Hapat e ardhshëm

Udhëzimi Administrativ për “Veprimtarinë, Funkcionet e Shërbimeve Shëndetësore për HIV/AIDS” është finalizuar dhe procedohet për miratim.

Shtojca – tabela e detajuar me informatat për kontribuesit, arsyetimet për përgjigjet e pranuar dhe të refuzuara.

KONCEPT DOKUMENT PËR UDHËZIMIN ADMINISTRATIV VEPRIMTARIA STRUKTURA DHE FUNKSIONET E SHËRBIMEVE SHËNDETËSORE PËR HIV/AIDS TEMAT E KONSULTIMIT DHE SHQYRTIMI I OPCIONEVE			
Temat e	Komentet	Kush ka komentuar	Statusi i Komenteve

